

Naturligtvis kan man besöka en waldorfskola eller ett antroposofiskt sjukhus med positiv behållning eller äta biodynamiska tomater med god aptit utan att ha satt sig in i den antroposofiska bakgrunden. Men det är faktiskt den antroposofiska världsbilden som inspirerat till gestaltningen av dessa verksamheter. Det är litet märkligt att någon skulle kunna finna det farligt eller bli "mindre imponerad" om antroposoferna som driver dessa verksamheter har uppfattningar man inte sympatiserar med. Det som är bra för besökaren eller tomatätaren är väl bra eller "imponerande" oberoende av eventuella bakomliggande egendomligheter så länge dessa inte påtvingas honom eller henne?

Det kräver nog en del om man vill sätta sig in i antroposofin, ty den kan te sig förvirrande mångfasetterad och oöversiktlig. Men att läsa på det djupt ovetenskapliga sätt som författarna till den tentidiosa och osakliga boken *Antroposofin – en kritisk granskning* leder knappast till några djupare insikter, i varje fall inte om antroposofi. ■

GÖRAN FANT

Inlägget är skrivet på uppdrag av och i samarbete med Antroposofiska sällskapet i Sverige.

Svar:

Vi har bätt redaktören för *Antroposofin – en kritisk granskning* att besvara läsarbrevet:

Göran Fants övergripande klagomål mot boken är att kritiken mot antroposofin skulle bestå av enskilda stoligheter som framhålls som typiska. Det är fel. *Antroposofin – en kritisk granskning* är tvärtom koncentrerad till antroposofins mest grund-

läggande och allmänt bekanta delar, såsom kunskapssynen, människosynen (inklusive rasläran) och medicinen. Steiner har sagt stolligheter om i stort sett varje upptänkt ämne, men att kartlägga dessa har inte haft hög prioritet i boken.

Låt mig bemöta Fants fem punkter:

- Antroposofins lära om *astralt* och *eteriskt* har inget som helst stöd eller relevans i modern biologi.

- Reinkarnation är inte föremål för rik forskning. Några få entusiaster ägnar sig åt frågan. Mest känd är Ian Stevenson. Han har sysslat med reinkarnation i över 30 år men har inte ens lyckats övertyga speciellt många parapsykologiska kolleger om att fenomenet existerar. Man kan för övrigt inte strikt motbevisa reinkarnationens möjlighet, lika litet som man kan motbevisa jul-tomtens existens.

- Att antroposofiska läkare utför vissa vaccinationer duger inte som försvar för att de genom att sprida ogrundade farhågor om biverkningar motverkar vaccination mot mässlingen. Denna vaccination är angelägen eftersom mässlingen har sällsynta men allvarliga följsjukdomar.

- Det är alldeles riktigt att biverkningar inte finns dokumenterade för antroposofiska läkemedel. Skälet är att de inte utsatts för vetenskaplig prövning, så några positiva effekter finns således inte heller dokumenterade. Detta bekymrar inte antroposofiska läkare, som bland annat skriver ut medel som innehåller giftmetallerna bly och kvicksilver. Att läkemedlen ges i "potentierad" form betyder att de späts ut enligt homeopatisk praxis. Enligt homeopa-

ter och antroposofier får läkemedlet större effekt ju mer det späds ut. Det finns dock inget vetenskapligt stöd för potentiering. Fant skriver att biverkningarna beror på hur mycket tungmetall man får i sig, vilket är alldeles riktigt. Samtidigt tror han att medicinens eventuella positiva egenskaper förstärks av spädning. Det är ologiskt.

- Självfallet kan man undersöka biodynamikens astrologiska såddrekommendationer vetenskapligt. För att positiva effekter ska tas på allvar krävs att de påvisats i väl upplagda studier utförda av flera oberoende forskare. Någon sådan evidens existerar inte.

Fants hänvisningar till vetenskapligt stöd för antroposofin håller således inte. Dessutom är de missvisande på ett principiellt plan: de ger intryck av att antroposofier skulle ta hänsyn till vetenskapliga resultat och rätta sin lära därefter, men så är inte fallet. Reinkarnation är central i antroposofin. Antroposofier tror på reinkarnation eftersom de litar på Steiners andeskådande. Därför är det egentligen betydelselöst för antroposoferna vad en sådan som Ian Stevenson kommer fram till.

Samma sak gäller vaccinationerna. Få medicinska behandlingar är så väl undersökta som vaccination. Om antroposofier trots detta kunde visa att biverkningarna är större än vad som hittills är känt, skulle det tas på stort allvar av det medicinska samfundet. Men antroposofiska läkare har aldrig lagt fram vetenskapligt hållbara studier som visar något sådant. Om man läser antroposofisk litteratur så finner man snart den verkliga bevekelsegrunden: enligt Steiners andeuppenbarelser

förbättrar människan sina chanser inför nästa reinkarnation när hon genomlider vissa sjukdomar.

Och samma sak gäller antroposofins uppfattningar i en rad andra ämnen, till exempel de magiska inslagen i biodynamisk odling, synen på barndomens olika stadier (som genomsyrar Waldorfpedagogiken) och rasläran. Antroposofin är till sin natur en stel dogmlära.

Antroposofin är förstås inte ensam om att vara dogmatisk, men ett särdrag som skiljer den från många besläktade rörelser är att man envisas med att framträda med vetenskapliga anspråk. Även denna idé har förstås sitt ursprung i Steiners andesyner. Att informera om att anspråken är falska är ett viktigt skäl till utgivningen av *Antroposofin – en kritisk granskning*. ■

JESPER JERKERT

Ascension ligger i Atlanten.
Skoldaddor
 som var elev till Sokrates.
 Aristoteles var elev till Platon
Filosofier
 kilometer västerut.
 polen för att tillryggelägga 100
 hur många var vi åker runt syd-
 som helst och talar alltså om
 kan vara vilket positivt heltal
 kilometer från sydpolen. Tallet n
 som ligger $100 + 100 / (2 * P * n)$
 koren, nämligen alla platser
 många cirklar som uppfyller vill-
 i själva verket finns det oändligt
 norrut tillbaka till startpunkten.
 bara att flyga 100 kilometer rakt
 runt sydpolen. Därefter är det
 västerut gör man exakt ett varv
 från flyger 100 kilometer rakt
 – från sydpolen. Om man där-
 $100 / (2 * P) = 15,91... \dots$ kilometer
 knappt 16 kilometer – exakt:
 kilometer rakt söderut och är då
 sydpolen. Först flyger man 100
 mindre än 16 kilometer från
 len som ligger på en cirkel något
 Flygturen är möjlig från alla stäl-